

KIS-764 – Gl. effet pervers

(RLN da YBAN – 06 02)

[13 06 02] Ne gav ket din ez eus bet savet e brezhoneg ur c'hevatal da Gl. *effets pervers*. Pa reer anv eus *effets pervers* ul lezenn pe un argerzh bennak, e tezanver aze gweredoù — ha gweredoù nac'hek — na oant ket bet rakwelet. Tro 'm eus bet da zivizout war se gant AAB da geñver ur bellgomzadenn. AAB a erbedfe a-walc'h *gweredoù gwar* pe c'hoazh *gweredoù treuz*, en abeg d'ar gerentiezh a zo e galleg etre *pervers* ha *travers*. Ur ster gwan ez eus en degouezh gant *pervers*, hag a zo pell diouzh ster bredoniell ar ger : ne zere ket *troziat* amañ enta.

[14 06 02] Kinniget en deus AAB ur c'herienn all : *gwered kamm*, dre ma kaver e-touez sterioù La. *perversus* "de travers, défectueux, à contresens" (Gaffiot). Gant *gwered gwar* ez eus ouzhpenn se displett an heñvelsoniezh etre *gwar* "gweet, kamm" ha *gwar* "kuñv".

(GE ha RLN – 19 07 02)

[GE] Hañvalout a ra Gl. *effet pervers* deverañ eus hanc'herieg ar Vezekniezh. Evel a ouzout, a-zivout disoc'h ur mezegadur e komzer eus Gl. *effets secondaires, collatéraux, adverses*, Sz. *side effect*, Al. *Nebenwirkung* evit arouezañ gweredoù 'zo o c'hoarvezout ouzhpenn ar gweredoù yac'hadel hetet, da skouer ar strafuilhoù koazhadel gant an enepfoeier, an dargud gant ar bredwezherioù, h.a. Kinniget eo bet Br. *eilgweredoù, amweredoù, ledweredoù, adweredoù, miweredoù* ¹ — hemañ diwezhañ o pouezañ war geal an noazusted ; an holl liaoù pe dost a zevoud amweredoù (alese an hebadell gennevin : “Louzoù hep amwered, louzoù hep gwered”), nemet ez eus evelkent louzeier a ranker paouez a ziounit en askont eus an direizhoù grevus a zegasont (hervez al lavared all war ar remedoù gwashoc'h eget an droug). N'ouzon ket gant piv na pegoulz eo bet kantradet ar c'herienn Gl. *effets pervers*. Notañ a ran

---

¹ Sl. KIS-265, La-08, pp. 104-105.

Gl. *effets adverses* arveret e 1983 er-maez eus tachenn ar Vezekniezh gant ur ster a denn d'an hini a intenter hiziv dre Gl. *effets pervers* :

“Avec les phénomènes historiques à grande échelle, on se heurte à ce que Whitehead appelait le « côté insensé » (*senseless side*) de l'histoire, à savoir que des actions explicables en termes de raisons produisent des effets non voulus, non souhaités, voire des effets adverses¹.”

Ha ne ve ket ar c'herienn Gl. *effets pervers* un damheñvelster eus Gl. *effets adverses* ? Pe gemm a ve etre an daou adanv ?

Evit distreiñ d'ar ya'hadouriezh, domani kennevinoc'h din (a c'haller emichañs — gant ersell — treuzlakaat ar c'healioù anezhañ d'ar gevredadelezh ha d'ar politikerezh), e welfen tri degouezh :

a) efedus eo ar mezegadur war-bouez un nebeut diaezoù “anvennet, anhetet”, padennek, *amweredoù* oc'h ambroug an hewered — da skouer an asikted gant ar bevastalerioù ;

b) diraezet eo amkan ar mezegadur diwar goust amweredoù ken noazus ma ranker astaliñ an diounit (*miweredoù*) — da skouer ur gwadliñv grevus diwar ur bevastaler ;

c) kontrol eo ar miweredoù d'an hewered klasket — bevastaler o lakaat ar garvevion da neriñ e-lec'h o dispenn ; en degouezh-mañ e rafen gant *gourzhgweredoù*.

Orin hBr. *gurth*, Kb. *gwrth*- zo Ie. *u9erto a zo ivez en orin La. *uerto*, *uersu9s* a adkaver e Gl. *adverse*, *pervers*, h.a. Br. *gourzhgwered* zo dezhañ da geveleboù deveret Kb. *gwrthweithredu* "to counteract, counterwork, frustrate, hinder ; react", *gwrthweithrediad* "a counteracting, counteraction ; a reacting, reaction".

[RLN dre bellgomz] Ur skouer eus Gl. *effet pervers* er gevredadelezh eo, e skeud ar gwarediñ kevredigezhel, an diwan eus ur “speredegzh a waredidi”, eleze a dud dilezet ganto o atebegzhioù war c'hed ma vent sammet gant ar gevredigezh pe gant ar Stad (keal ar “Stad warediat”).

[GE] D'ar sell kentañ, ez eo an *effet pervers* kevredadel heñvel ouzh ar *miwered* mezegel : ar remed ouzh un droug o tevoudañ un droug a natur all. Ha dav eo avat ober gant an un termen en daou zomani ? Anzav a ran e kavan koulz, gwell zoken pa 'z

---

¹ Paul RICŒUR, *Temps et récit I. L'intrigue et le récit historique*, Seuil, Points Essais, tome I, p. 233.

eo eeunoc'h, kinnigadenn AAB : *gwered kamm* pe, deouezusoc'h marteze ha deveradus : *kammwered*.

E *kammwered* e chom *kamm-* e-barzh amgant e steriegezh kent evel ma tisoc'h eus an durc'hadurioù ster en deus ar rakger e *kammarver*¹, *kamamboell*², *kammeraez*³, *kammforzh*⁴, *kammgumer*⁵, *kammneuziad*⁶, *kammster*⁷, *kammzerc'h*⁸...

Evit Gl. *adverse* e testenn RICŒUR a intentan evel "counteracting", eleze o reiñ un disoc'h kontrol d'an hini klasket pe hetet, alese an termen Br. *gourzhgwered* a ginnigfen.

---

¹ Sl. GEAK. p. 12 ; JEDO.I p. 141.

² Sl. La-13, pp. 365,366.

³ Sl. GBLF. ¶ 872. "Strafuihl nerval en orin merzhadennoù faos."

⁴ Sl. GBLF. ¶ 1429 ; La-09, p. 434. "Treug anreol en nerveg."

⁵ Sl. GEAK. p. 137.

⁶ Sl. La-08, pp. 288, 290 ; La-09, pp. 301, 305.

⁷ Sl. GIBR. p. 1357 ; La-11, p. 359 ; La-13, p. 430.

⁸ Sl. La-11, pp. 420, 421, 431 ; La-14, p. 40.